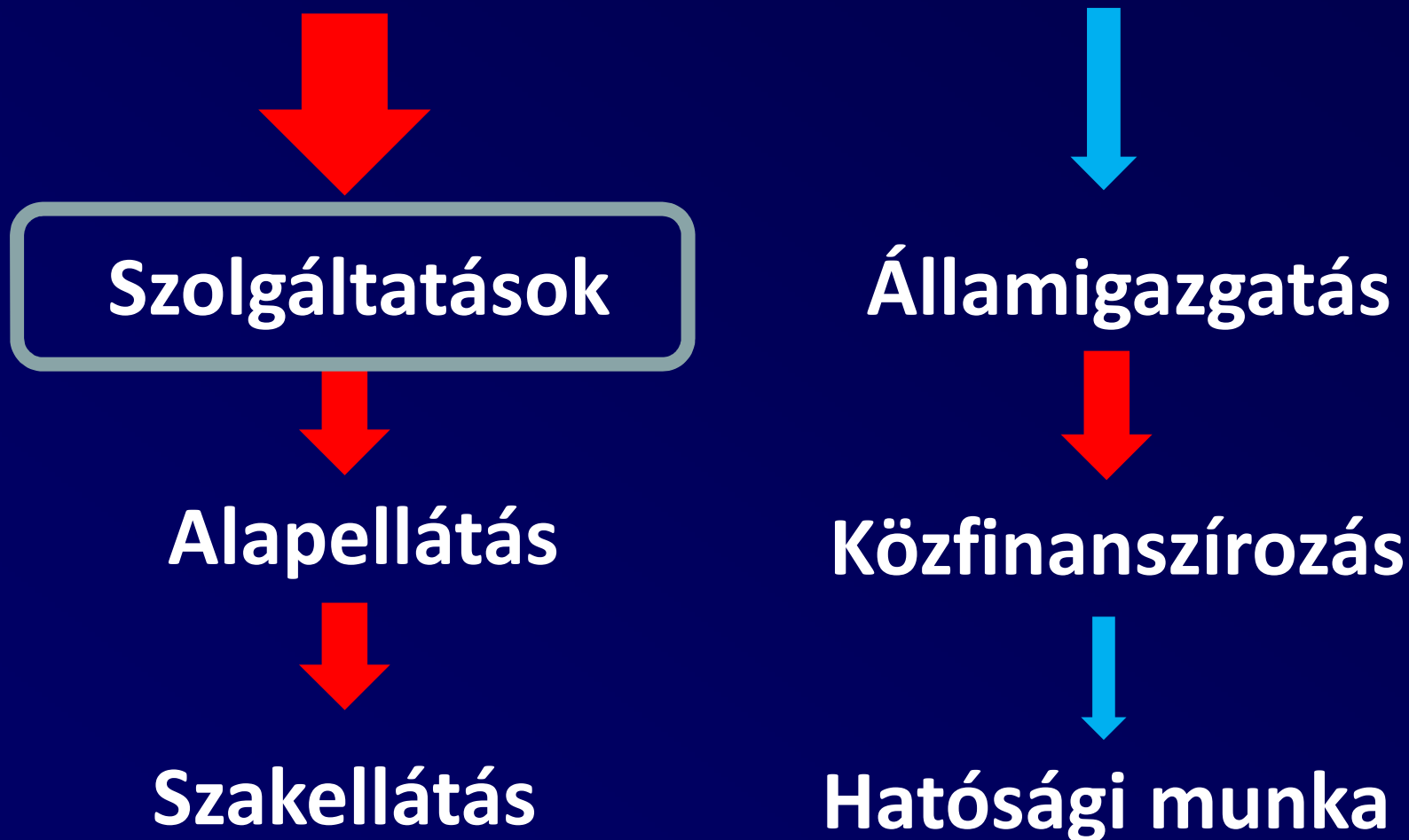

Egészségpolitikai alapelvek Népegészségügyi programok

Dr. Balázs Péter
Semmelweis Egyetem Budapest
Általános Orvostudományi Kar
Népegészségtani Intézet

Az Eü. mint társadalmi alrendszer

Az egészségpolitika tárgya

HATÓSÁGI FUNKCIÓK

1. Parlament (eü. jogalkotás)
2. Központi Kormányzat (korm. és miniszteri rendeletek)
3. Eü. Államtitkárság (rendeletek)
4. Népegészségügyi Hatóságok különböző minisztériumokban
5. Eü. ágazat közfinanszírozása két-csatornás rendszer adózás és társadalombiztosítás
6. Helyi Önkormányzatok

EÜ. SZOLGÁLTATÁSOK

1. Községi szolgáltatások
Helyi önkormányzatok
2. Személyes szolgáltatások
  - orvosi (fogorvosi)
  - ápolási
  - mentőszolgálat

EÜ. TERMÉKEK

3. Gyógyszeripar
4. Orvosi Műszeripar
5. Kórházipar

Egészségpolitika

HATALMI FUNKCIÓK

1. Parlament (eü. jogalkotás)
2. Központi Kormányzat (korm. és miniszteri rendeletek)
3. Eü. Minisztérium (rendeletek)
4. Népegészségügyi Hatóságok különböző minisztériumokban
5. Eü. ágazat közfinanszírozása két-csatornás rendszer adózás és társadalombiztosítás
6. Helyi Önkormányzatok

EÜ. SZOLGÁLTATÁSOK

1. Községi szolgáltatások
Helyi önkormányzatok
2. Személyes szolgáltatások
  - orvosi (fogorvosi)
  - ápolási
  - mentőszolgálat

Eü. Hatósági működés

HATALMI FUNKCIÓK

1. Parlament (eü. jogalkotás)
2. Központi Kormányzat (korm. és miniszteri rendeletek)
3. Szak-Minisztérium (rendeletek)
4. Népegészségügyi Hatóságok különböző minisztériumokban és kormányhivatalokban
5. Eü. ágazat közfinanszírozása két-csatornás rendszer adózás és társadalombiztosítás
6. Helyi Önkormányzatok

EÜ. SZOLGÁLTATÁSOK

1. Közösségi szolgáltatások
Helyi önkormányzatok
2. Személyes szolgáltatások
  - orvosi (fogorvosi)
  - ápolási
  - mentőszolgálat

Eü. SZOLGÁLTATÓK

HATALMI FUNKCIÓK

1. Parlament (eü. jogalkotás)
2. Központi Kormányzat (korm. és miniszteri rendeletek)
3. Eü. Minisztérium (rendeletek)
4. Népegészségügyi Hatóságok különböző minisztériumokban
5. Eü. ágazat közfinanszírozása két-csatornás rendszer adózás és társadalombiztosítás
6. Helyi Önkormányzatok

EÜ. SZOLGÁLTATÁSOK

1. Községi szolgáltatások
Helyi önkormányzatok
2. Személyes szolgáltatások
  - orvosi (fogorvosi)
  - ápolási
  - mentőszolgálat

Eü. Hatósági Funkciók

Rend és jogkövetés
(egészségrendészet)
Engedélyezés és ellenőrzés
(hatósági engedélyek)

**Büntetések jogsértő magatartás
esetén**

Egészségügyi termékek és
szolgáltatások újraelosztása
Közfinanszírozás

Szociális újraelosztási rendszer
önkéntes vagy **kötelező**
Adózás vagy Szociális Biztosítás

Megelőzés és Fejlesztés
(különböző egészségkárosodások
megelőzése, mind a társadalom,
mind az egyének érdekében)

**Hatóságilag elrendelt kötelező
ellátások (pl. védőoltások)**

Egészségügyi adatgazdálkodás
(gyűjtés és feldolgozás)
Jelentési kötelezettség
(hatósági adatszolgáltatás)

Az adatok közhitelessége
Bizonyítványok, Igazolások

Egészségügyi Hatóságok

Magyarország Kormánya (szakminisztériumok)

Budapest Főváros és Megyei Kormányhivatalok
Népegészségügyi Szakigazgatási Szervei

Járási Kormányhivatalok
Népegészségügyi Szakigazgatási Szervei

**Az Országos Tisztifőorvosi Hivatalt az Eü. Államtitkársághoz
csatolják (a területi szerveket nem irányítja)**

Magyarország közigazgatási térképe

19 megye
23 megyei jogú város

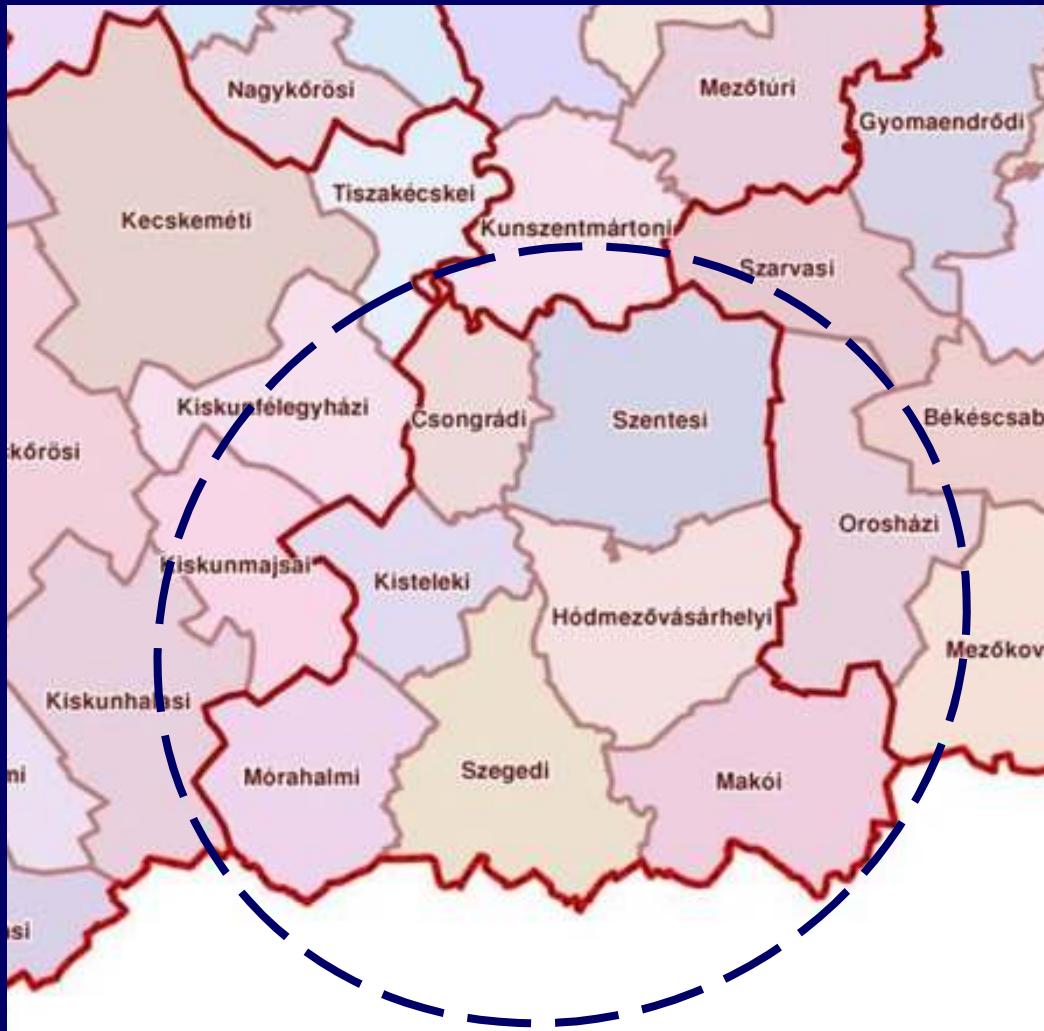
Települések száma ~ 3100
Főváros, város, község

168 Járás – 23 a fővárosban

A járások Csongrád megye példáján

Csongrád megye = 7 járás

Népesség: 423.000

Település: 60

Megyei jogú város: 2

További városok: 8

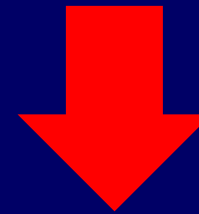
Községek: 50

Az egészségügy társadalmi súlya

Tudományos
szakmai kérdés

1. **Politológia**
2. **Szociológia**
3. **Gazdaságtan,
menedzsment**
4. **Államtudomány**
5. **Rendszerelmélet**

Közpolitikai kérdés

Ágazati politika

- **Rendszer-modell**
- **Szociálpolitika**
- **Szakmapolitika**
- **Gazdaságpolitika**

POLITIKATÖRTÉNET

Emberi jogok és az Egészség

(ENSZ Közgyűlés: 1948. december 10, Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata)

Alanyi jogok (szabadságjogok, polgári és politikai jogok)

- az élethez
- a szabadsághoz való jog,
- a vélemény és kifejezés szabadsága,
- egyenlőség a törvény előtt,
- gazdasági (alapvető gazdasági jólét),
- szociális (alapvető közösségi jogok), és
- kulturális jogok (szabad hozzáférés a kulturális javakhoz),
- munkához való jog.

Első generációs jogok: 1789

Polgári forradalmak kora

Politikai elvárás az 1700-as évek végétől, hogy mit ne tegyen az állam, vagyis tartsa tiszteletben az alanyi (csak kivételesen korlátozható)

szabadságjogokat:

- élethez való jog
- tulajdonhoz való jog
- egyesülési és gyülekezési szabadság
- lelkiismereti és vallásszabadság
- szólás-és sajtószabadság
- személyi szabadság

Emberi és polgári jogok
nyilatkozata 1789.

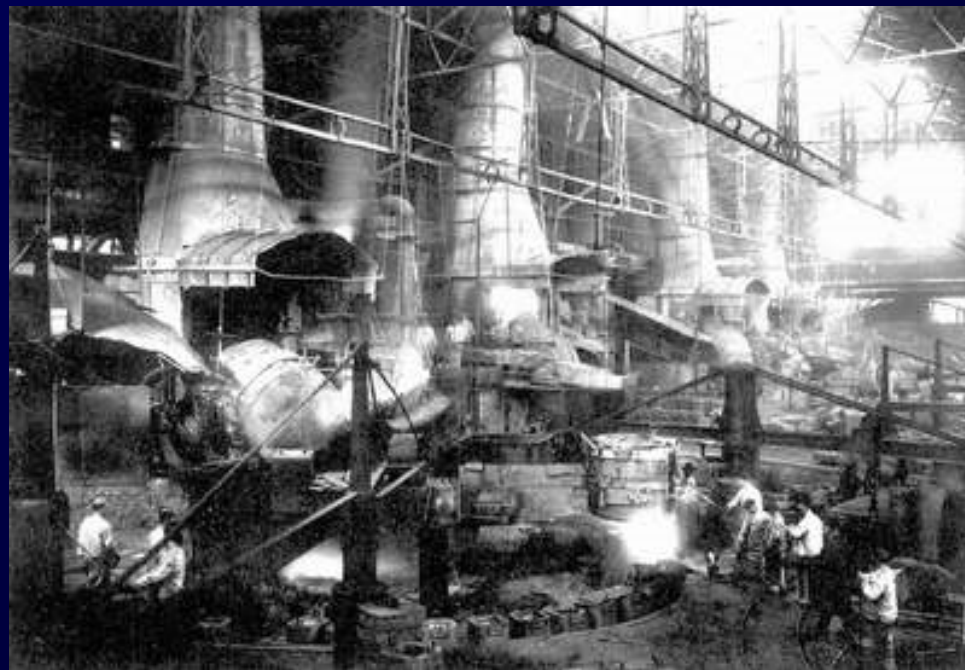
Második generációs jogok megvalósítása a gyakorlatban

Szociális jogok (az állam aktív részvételével)

- munkához való jog, sztrájkjog
- **szociális biztonság**hoz való jog (Bismarck – 1883)
- lakhatáshoz való jog

Szociális alkotmányok:

- 1917 Mexikó
- **1919 Weimari alkotmány**
- 1931 spanyol alkotmány
- **1936 szovjet alkotmány**

Harmadik generációs jogok

az egyén és a közösség (állam) viszonyában

Kötelezettség az állami szint felett (nehezen körülírható)

Alany: ez emberiség

Posztindusztriális társadalom - Globalizáció (XX. század)

- reprodukciós jogok (népesedéspolitika)**
- egészséges környezethez való jog**
- békéhez való jog**
- népek joga a politikai, gazdasági, kulturális önrendelkezéshez**
- részesedés az emberiség közös örökségéből**

Az eü. szolgáltatások kiestek a látótérből

HELYI EGÉSZSÉGPOLITIKA

Hivatali testület

Jegyző (főjegyző)
helyi köztisztviselők
Eü. Iroda (osztály)
vezető eü. köztisztviselő

Választott képviselő- testület

polgármester – képviselők
Szakbizottsági rendszer
kötelező és alakítható
állandó és időleges
képviselek és „külső” tagok
átadott képviselő-testületi hatáskör

Egészségügyi Bizottság

Bizottsági Elnök

bizottsági határozatok, testületi előterjesztések
a helyi eü. közfeladatok teljesítéséhez
I. fokú hatósági határozatok

Köz-egészségügy

Eü. közösségi szolgáltatások

- A társadalom különböző szintjei (központi-regionális-lokális) által kötelezően teljesítendő közösségi szolgáltatások összessége.
- Olyan, közhatalmat gyakorló szervezet fenntartása, amely szervezi, irányítja, ellenőrzi és teljesíti a fenti feladatokat (Eü. Hatóságok)

Közösségi szolgáltatások

- Ivóvízellátás
- Kommunális szennyvíz kezelés
- Köztisztasági szolgáltatások
- Temetési szolgáltatások
- Településfejlesztés, rendezés, az épített és természetes környezet védelme
- Egészséges életmód szolgáltatások: személyi higiéné

Személyes ellátások

1) Alapellátás

házi orvos, fogorvos, iskolaorvos, védőnő, iskola fogászat, üzemorvosi ellátás, házi ápolás

2) Szakellátás

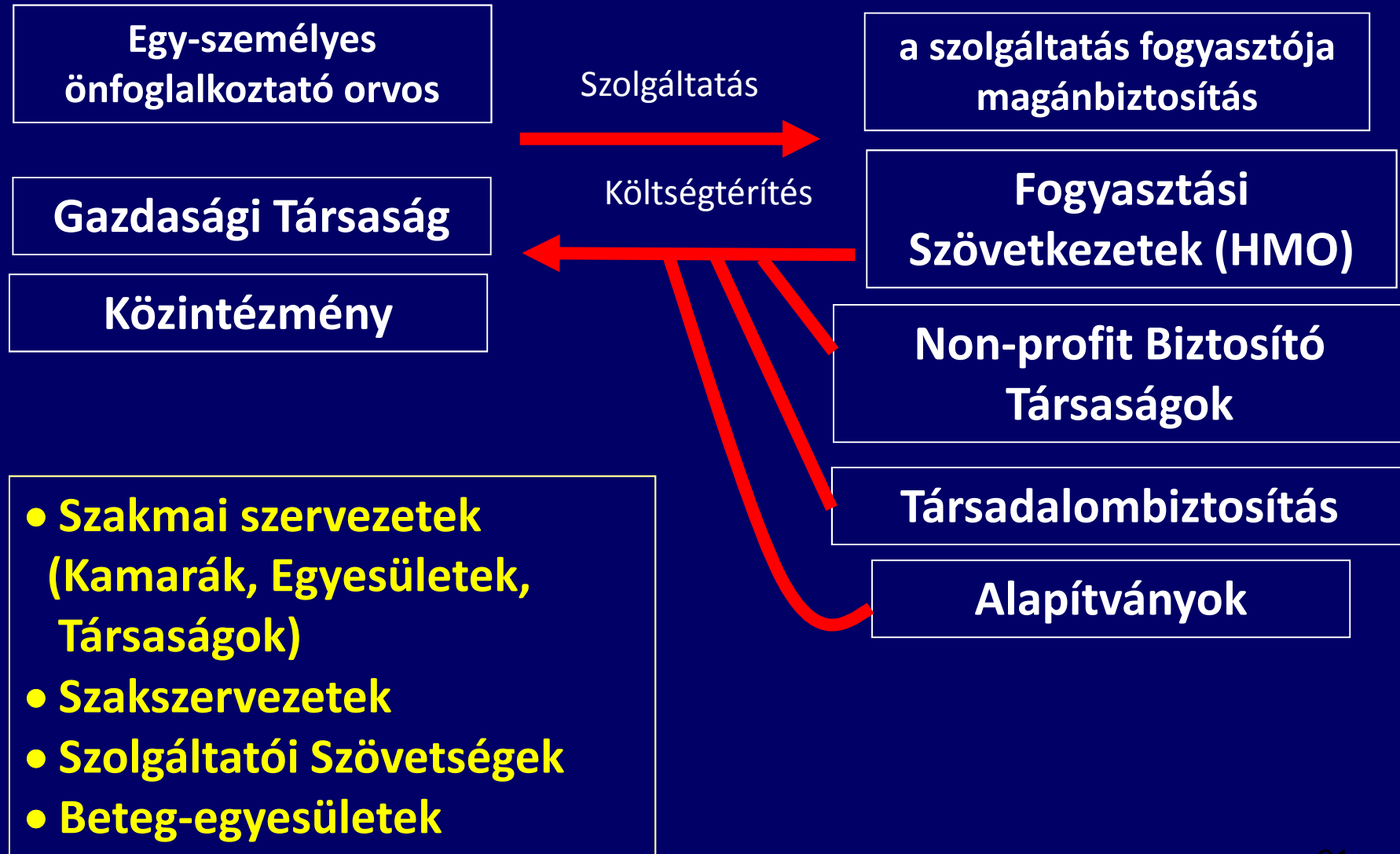
Járóbeteg szakellátás

szakrendelő, gondozó, szakambulancia

Fekvőbeteg szakellátás

kórházi szintek, szakmai profilok.

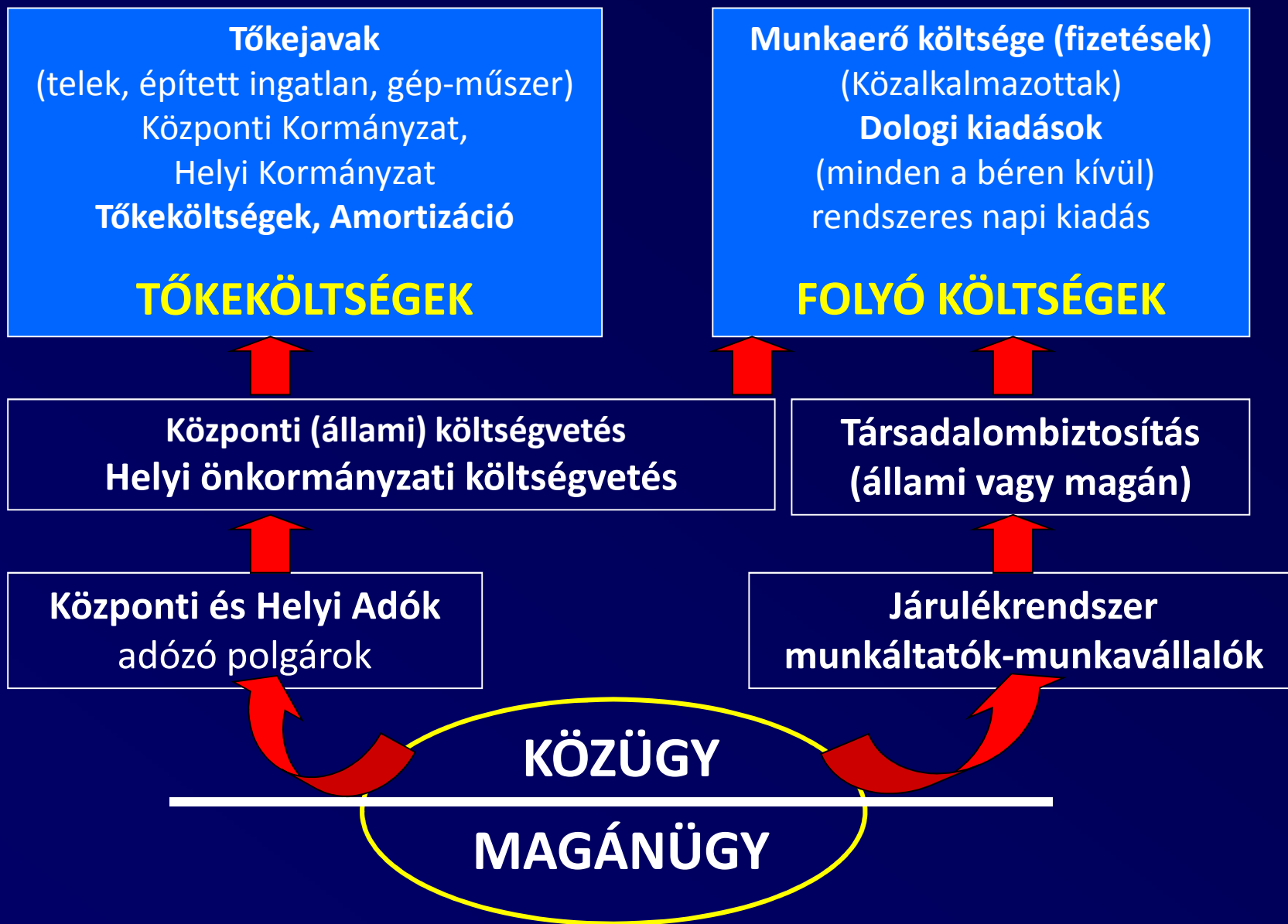
Eü. szolgáltatáspolitiká

Szolgáltató és Finanszírozó

- 1) Köztulajdon – Közfinanszírozás
  - közalkalmazott (fizetés)
- 2) Magánvállalkozás (bérlet) -
közfinanszírozás
- 3) Magántulajdon – Közfinanszírozás
  - magánalkalmazottak (fizetés)
- 4) Magántulajdon – Magánfinanszírozás
  - tulajdonos (költségek + nyereség)

Eü. költségek – Közügy

Társadalombiztosítási rendszer

Kötelező tagság

- munkavállalóknak,
- kedvezmények a családtagoknak is járnak

Intézményi forma

- költségvetési szerv
- non-profit társaság területi, foglalkozási alapon

TB-jellegzetességek

Biztosítási díj

- járuléki forma (bizt. díj helyett) díjtétel megosztás a munkáltató és a munkavállaló között

Szolidaritási elv

az állam köteles erős biztonsági hálót adni a polgárainak, a polgárok pedig egymás között szolidárisan osztják meg a pénzügyi terheket

Járulékok és adók Magyarországon

Járulékok: munkáltatók és munkavállalók (2018)

121,0 egység mint az élőmunka munkáltatói költsége

19,5 egység „szociális hozzájárulási adó”

1,5 egység munkaerő piaci járulék

---

100 egység munkabér bruttó értéken

3% = pénzbeli egészségügyi szolgáltatásokra

4% = természetbeni egészségügyi szolgáltatásokra

10% = időskori járulék „nyugdíj”

15% = egykulcsos személyi jövedelemadó

68% = nettó munkabér

Egészségmegőrzés/fejlesztés

az egyén belső és külső környezete összhangjának fenntartása

Történelmi előzmények

- alultápláltság (mezolithicum i.e. 10.000-ig)
- állandó lakóhely, mezőgazdaság, állattenyésztés (neolithicus forradalom és kihívások)
- Ipari forradalom (XIX. század)
- civilizációs ártalmak a XX. században, chronicus nem-fertőző betegségek, globális veszélyek az ökoszisztémában

Az egészségmegőrzés/fejlesztés felelőssége

Közösségi felelősség és feladat:

Az állam szerepe olyan természeti, társadalmi, ezen belül a kulturális és gazdasági környezet fenntartásában, amely lehetővé teszi az egészséges életmód kialakítását

- NEP = Nemzeti Egészségfejlesztési Program
- Helyi önkormányzatok szerepe az egészségmegőrzésben (kommunális és preventív szolgáltatások)

Az egészségmegőrzés felelőssége

Egyéni felelősség és feladat:

Az egyén szerepe a közösség által biztosított feltételek között olyan mikrokörnyezet kialakításában, amely összhangban van a társadalmi célokkal

- egészséges környezet a magántulajdonban
- egészségmegőrző (fejlesztő) magatartásformák (életmód) kialakítása az egészségkárosító életmód kerülésével (élvezeti szerek, táplálkozás, fizikai aktivitás, stressz-helyzetek kezelése)

Stratégiai tervek az egészségügyi szolgáltatások rendszerére

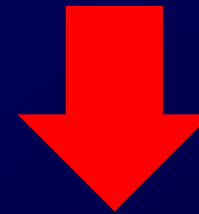
1. Tudományos megalapozottság (Sárga-könyvek: 1994)
  - célmodell megjelölése („Pólusok” száma az ellátásban)
  - humán erőforrás tervezés
  - anyagi erőforrás teremtés és allokáció (finanszírozás)
2. Vízió (koherens elképzelés-rendszer a célmodell keretei között) Cselekvési Program: 1992.
  - alapellátási modell
  - járóbeteg szakellátás
  - fekvőbeteg szakellátás:
társzerkezet és szakmai struktúra

Néhány egészségpolitikai kérdés

Tudományos
szakmai kérdés

1. **Politológia**
2. Szociológia
3. Gazdaságtan,
menedzsment
4. Államtudomány
5. **Rendszerelmélet**

Közpolitikai kérdés

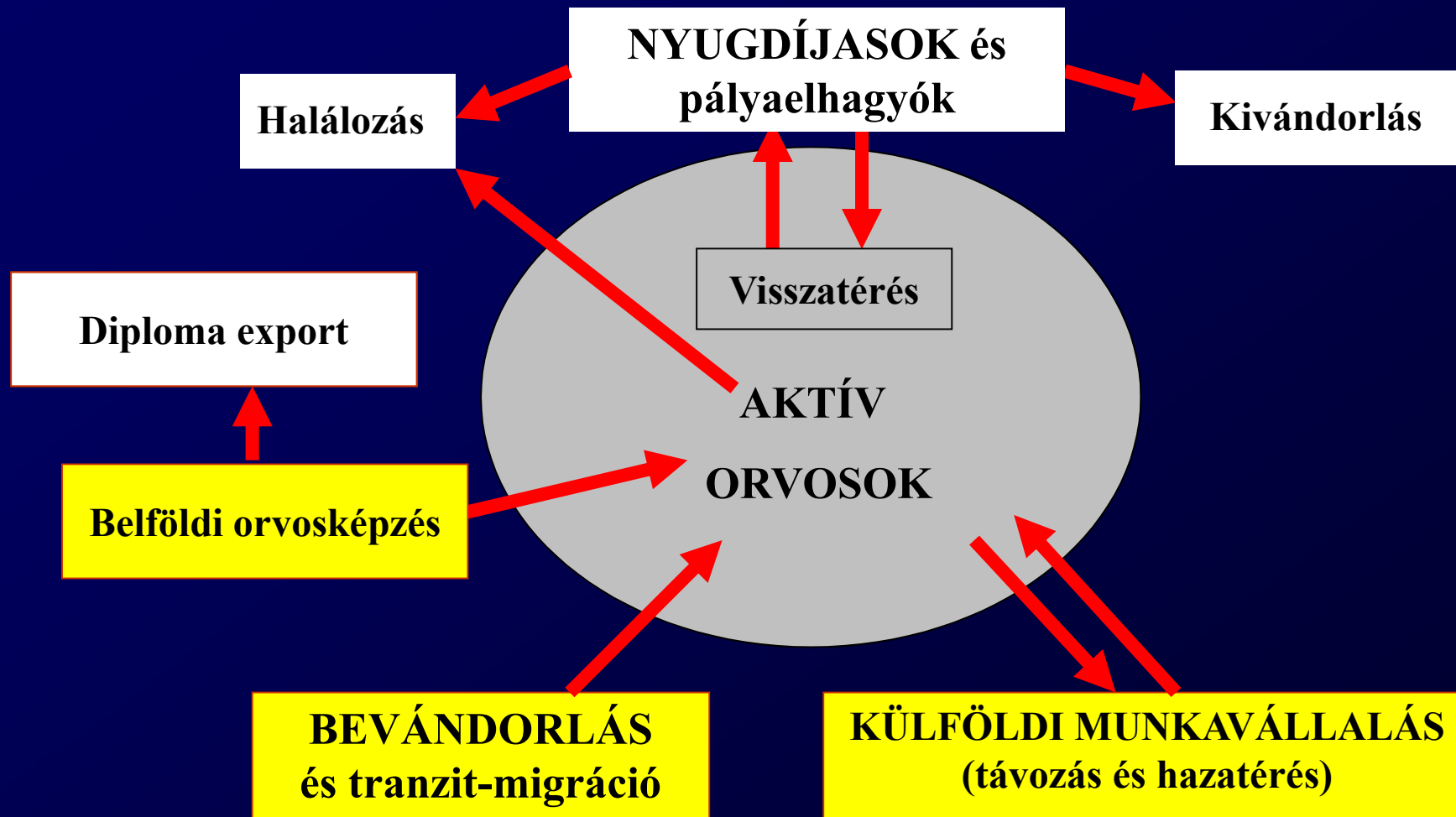
Ágazati politika

- **Rendszer-modell**
- Szociálpolitika
- Szakmapolitika
- Gazdaságpolitika

Történelmi örökség: Kórházak

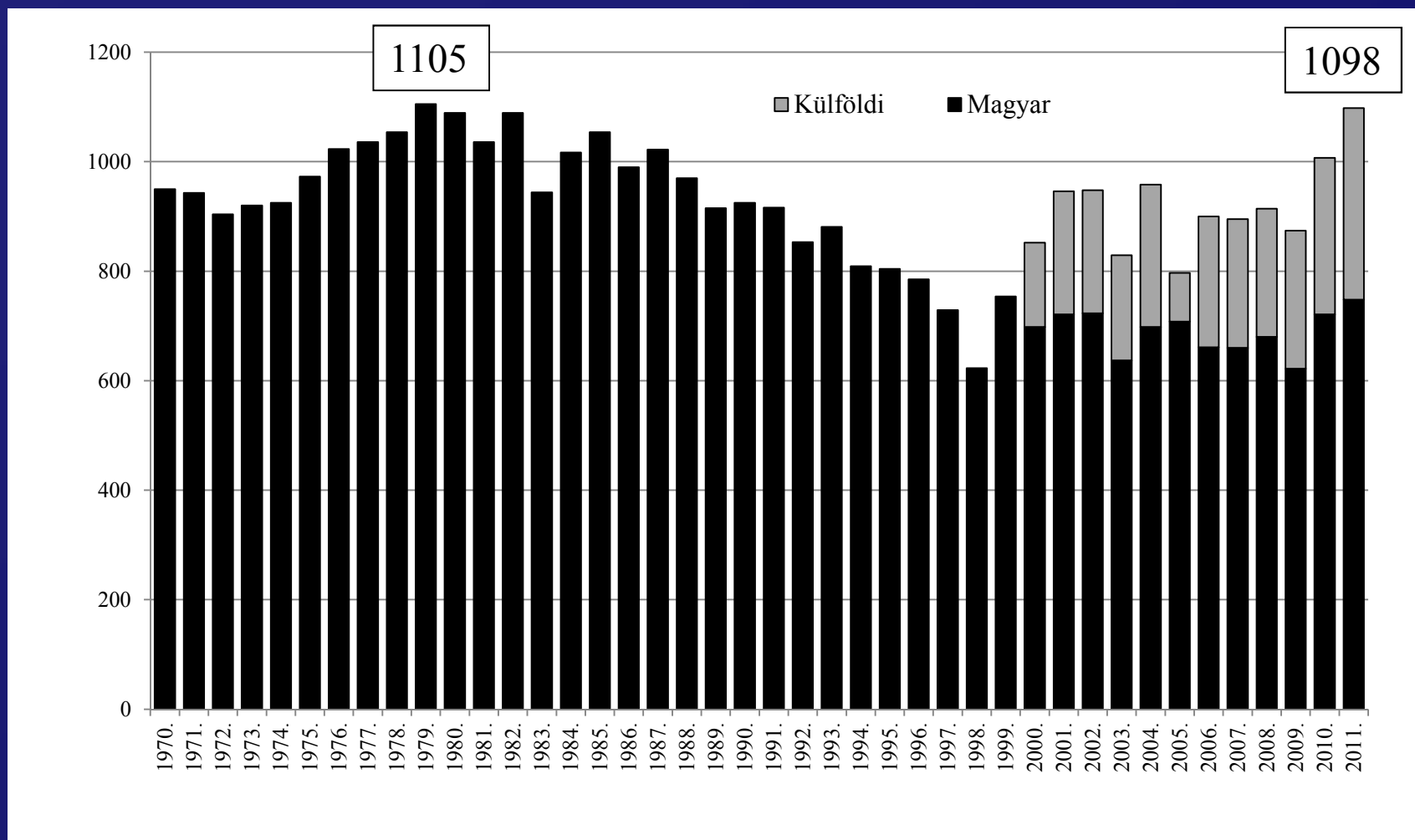

Humán erőforrás tervezés

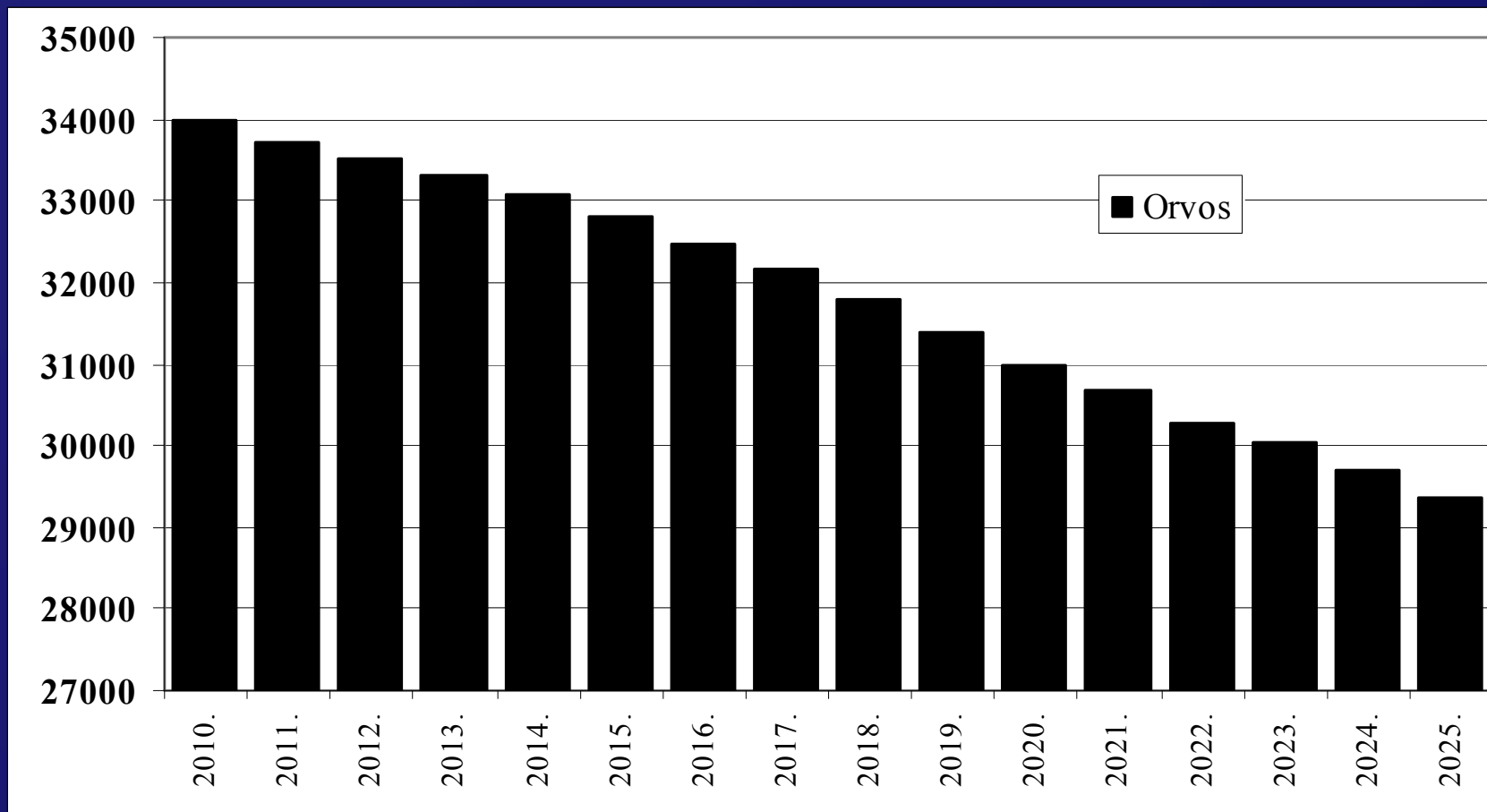

Külföldi hallgatók az egyetemeken

1983-tól német, 1987-től angol nyelvű képzés (diploma-export aránya: 33,1%, 2000-2011 között 11018 diploma = 8277 hazai versus 2741 külföldi diploma)

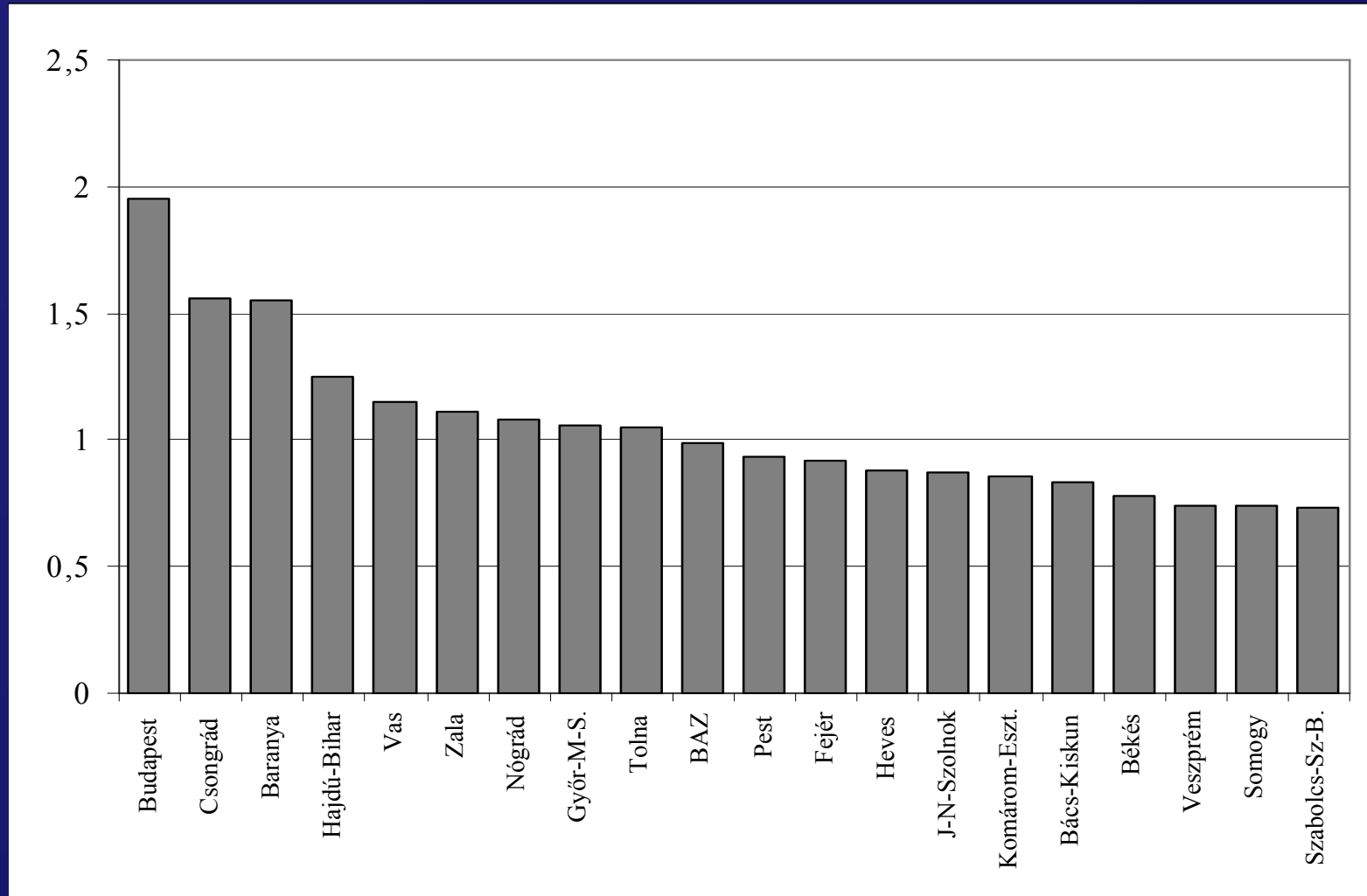
Demográfiai kényszerpálya 2025-ig

Évenként 700 új orvos lép be, és a kilépő évfolyamok 40 év szolgálati idő után távoznak.

Veszteség: 16 év alatt = 4.600 orvos (éves átlagban 288 fő)

Női és férfi háziiorvosok...

1 férfiorvosra jutó orvosnők száma a fővárosban és a megyékben (2007)

A háziiorvosi célmodell víziója...

Alapellátás (fogászat kivételével) :

- XIX. századi sztereotípiák a letelepedésről
- nincs mobilitás a „praxis-piacon” (a praxis értékét a nyíltan nem vállalható hálapénz-termelő potenciál határozza meg)
- a háziorvos magánvállalkozó, tehát nyíltan számlázhatná a nem TB-szolgáltatásokat (adócsalás!)
- az elöregedés egyik fő oka a mobilitás hiánya
- nem téma a szakma „elnőiesedése”
- a modellkísérletek célja egy „mini-szakrendelő” kialakítása a háziiorvosi praxisban (két-pólusú modell)

MOK-díjtétel ajánlások

2003. LXXXIV. tv. Értelmében:
az eü. tevékenység végzésének egyes kérdéseiről

A fenti tv. 9.§, 3. bek. alapján, a MOK szabadfoglalkozású orvosi tevékenységet végzők körében az alábbi díjtételek ajánlja: Orvosok Lapja, 2015/4, 15. old.

Szakmában eltöltött évek	Óradíj (Ft) számlára
6 (kezdő szakorvos)	7.200
10	8.200
15	9.600
20	11.300
25	13.300
30	15.800
35	18.300
40	21.600

A fekvőbeteg ellátás problémái...

Tények és kérdések:

- megvalósult az egységes állami tulajdon
- az általános közintézményi működési szabályok alól speciális kivételként üzemelnének a kórházak (?)
- optimalizálni kell a beteg-utakat (?)
- egészségügyi térségi rendszerek (nem kötelezően igazítva a megye-határokhoz)
- a köz- és a magánellátás szétválasztása: ne legyen magán-ellátás az állami kórházakban (önként és utólag adott hálapénz?)
- külföldi betegek kezelése magyar kórházakban (közfinanszírozott fedezet portabilitása az EU-ban)
- **Célmodell a kórházi hálapénz-rendszer felszámolására?**

MINTAÉRTÉKŰ MODELLEK

Bürokratikus állami tervgazdaság:

1. A volt Szovjetunió, és a szocialista országok modellje

Piacgazdasági megoldások:

1. Német mintájú, ún. bismarcki típusú rendszer
2. National Health Service modell, ún. angol rendszer
3. Versengő piacgazdaságra alapozott, ún. amerikai (USA) modell

A német modell lényege

1. kötelező, szociális alapon nyújtott biztosítás, jövedelemhatárral (census) magántulajdon alap- és járóbeteg szakellátás
2. fekvőbeteg ellátásban az intézményi tulajdon döntően a helyi önkormányzatok kezében van, de közhasznú és üzleti társaságok is működnek
4. a rendszer szerves részei az üzleti biztosítók és a magánkórházak, amelyek az üzleti biztosítással rendelkező betegeket látják el. Ezek aránya Németországban 11% körül állandósult az utóbbi évtizedekben.
5. 1990 után a volt NDK-ban is visszaállították.

**Otto von Bismarck
(1815-1898)**

William Beveridge
1879 – 1963

NHS-(angol)-modell

1. az intézményi hálózat döntően állami tulajdonban van
2. a közfinanszírozás egy-csatornás rendszerben, központi adóbevételekből történik, de működik a klasszikus német TB-modell is, amelyből csak az eü. szolgáltatásokat emelték ki.
3. magánbiztosítás, adókedvezménnyel (Anglia&Wales kb. 11%)
4. a rendszer szerves részei az üzleti biztosítók, a magánrendelők és a magánkórházak

Régi USA modell

- 1. az intézményrendszer döntően magántulajdonban van (részben nyereség-érdekelt, részben közhasznú szervezetek), de helyi önkormányzati (városi), tagállami és szövetségi állami kórházak (pl. a hadsereg) is működnek**
- 2. az 1970-es évekig a hagyományos (kártérítési elven) működő magánbiztosítás jellemezte, ezután léptek be a fogyasztási és biztosítási szövetkezetek (HMO – PPO)**
- 3. Az 1965-ben bevezetett MEDICARE program révén, az aktív korban kötelező járulékfizetés alapján, 65 éves kor felett mindenki biztosított**
- 4. A MEDICAID program nem biztosítás, hanem államilag finanszírozott szegényellátás az egyes tagállamokban**

Obama Care 2008...

- Senkit sem utasíthatnak vissza a biztosítók arra hivatkozva, hogy már a biztosítás megkötése előtt volt valamilyen betegségük (a klasszikus elv szerint múltbeli dolgok nem biztosíthatók).
- Mindenki köteleles biztosítást kötni
- Minimum standard alapján kell kötni a biztosítást
- Ha másként nem, akkor mindenki National Health Insurance Exchanges (NHIEs) hálózatán keresztül jut biztosításhoz
- A MEDICAID jogosultságok ki kell terjeszteni az alacsony jövedelmű rétegekre, tekintettel az egészségügyi és szociális gondozás összefüggéseire is.

Affordable Care Act signed into law March 23, 2010.

Minimális biztosítási csomag 10 szolgáltatással:

- 1) járóbeteg szakorvosi ellátás
- 2) sürgősségi ellátás
- 3) kórházi kezelések
- 4) megelőző és egészségfejlesztő szolgáltatások, krónikus betegségek kezelési programja
- 5) várandósok és újszülöttek ellátása
- 6) járó- és fekvőbeteg ellátás pszichiátriai betegeknek, kábítószereseknek, ide értve a magatartási zavarokat is.
- 7) vényre felírható gyógyszerek fedezete
- 8) rehabilitációs és habilitációs kezelések, segédeszközök
- 9) laboratoriumi vizsgálatok
- 10) gyermekgyászati ellátás 19 éves kor alatt, ide értve a szájhigiénés és szemészeti vizsgálatokat is

**Köszönöm a
figyelmet**